

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

واگذاری واردات واکسن کرونا به بخش خصوصی

الزامات، چالشها و پیامدها

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: فریفته هدایتی

۲ مقدمه
۲ دلایل فراخوان بخش خصوصی برای واردات واکسن کرونا
۳ چرایی تاخیر در تامین واکسن در کشور
۳ دلایل تاخیر در تامین واکسن کرونا در دنیا و ایران
۴ سازوکار واردات واکسن کرونا از طریق بخش خصوصی
۴ واکسن های وارداتی دارای مجوز ورود و مصرف اضطراری در ایران
۵ شبهات و انتقادات در مورد واردات واکسن بخش خصوصی
۵ پیامدها
۶ امکان پذیری واردات واکسن از سوی بخش خصوصی
۶ تجربه سایر کشورها
۷ کلام آخر
۷ پیوست-نظرات و دیدگاه ها

بحران پاندمی بیماری کرونا در دنیا، سرعت تسری آن در جوامع، نبود دارو و درمان موثر برای مبتلایان، آمار ابتلا و مرگ و میر بالا و جنبه های مختلف اقتصادی، اجتماعی، روانی و آسیب شناختی این پدیده، اهمیت هرچه بیشتر تقدم اقدام های پیشگیرانه در مقابله با آن را مورد تاکید قرار می دهد. علاوه بر رعایت موارد بهداشتی و فاصله اجتماعی لازم، یکی از موثرترین اقدام های پیشگیرانه در خصوص چنین بیماری هایی، واکسیناسیون و ایمن سازی عمومی جوامع نسبت به این عوامل بیماریزا است. از ابتدای ورود این ویروس به کشورمان تلاش های بی شماری از سوی نظام سلامت و درمان و دستگاه های سیاستگذاری و اجرایی کشور برای مقابله و مهار بحران انجام شده است. با وجود این، به دلایل متعدد اکنون پیش بینی ها از تداوم روند صعودی بیماری به رغم نوسان های آماری آن، حکایت دارد. در چنین شرایطی گرچه تلاش های موثر و شایان ذکری از سوی دانشمندان و پژوهشگران کشورمان برای تولید واکسن کرونا انجام شده و مراکز علمی متعددی موفق به ساخت واکسن ایرانی و سربلند از طی مراحل اولیه کارآزمایی بالینی شده اند، به رغم وعده مسئولان مبنی بر آغاز واکسیناسیون عمومی از اوایل بهار ۱۴۰۰، به دلیل شرایط ناشی از تحریم ها، هنوز تا تولید انبوه و امکان بهره مندی عمومی از واکسن تولید داخل فاصله داریم. در این شرایط واردات واکسن از مراکز مورد اطمینان جمهوری اسلامی نیز با خلف وعده ها و تاخیرهای متعددی از سوی طرف های قرارداد مواجه شده است، نهایت این که اکنون دولت برای تامین واکسن مورد نیاز داخل از منابع خارج از کشور، تا به دست آمدن واکسن داخلی، به بخش خصوصی متوسل شده و مجوز واردات واکسن کرونا از مراکز مورد تایید وزارت بهداشت را صادر کرده است. این که آیا چنین کاری چقدر تحقق پذیر است و چه آثار و تبعاتی خواهد داشت و با چه چالش هایی مواجه خواهد بود، موضوع مورد توجه این نوشتار است.

اوایل فروردین ماه امسال، سازمان غذا و دارو در اطلاعیه ای از شرکت های واردکننده دارو و فرآورده های بیولوژیک خواست تا در صورت امکان برای واردات واکسن کووید ۱۹ از منابع معتبر مورد تایید سازمان، اقدام کنند. هفتم فروردین این موضوع در ستاد ملی مقابله با کرونا مصوب شد و این اجازه به شرکت های خصوصی داده شد تا با استفاده از ارز نیمایی، اقدام به واردات واکسن کنند.^۱

***دلایل فراخوان بخش خصوصی برای واردات واکسن کرونا**

۱- خلف وعده در ارسال ۱۶ میلیون و ۸۰۰ هزار دو واکسن از سبد کوواکس سازمان بهداشت جهانی: با وجود پرداخت هزینه ها، ۱۶ میلیون و ۸۰۰ هزار دوز واکسن از سبد کوواکس وارد کشور نشد.

۲- ممنوعیت صادرات واکسن بهارات هند: با حکم دادستان هند، ارسال محموله ۴۰۰ هزار دوز واکسن شرکت بهارات هند که از سوی ایران خریداری شده بود، متوقف شد. مسئولان هند اعلام کردند که واکسن را برای کشور خودشان نیاز دارند. با این وضعیت، می توان گفت تمام برنامه های قبلی ایران برای واکسینه کردن گروه های اولویت دار مختل شده است

^۱ سازوکار واکسیناسیون در ایران شفاف نیست، همشهری آنلاین، ۱۴۰۰/۱/۱۰

۳- **توان محدود دولت برای واردات واکسن:** به گفته حیدر محمدی، مدیرکل داروی سازمان غذا و دارو، هیئت امنای ارزی وزارت بهداشت به دلیل دولتی بودن نتوانسته است واکسن مورد نیاز را تامین کند^۱.

۴- **انحصاری نبودن واردات واکسن به کشور:** حیدر محمدی، مدیرکل دارو و مواد تحت کنترل سازمان غذا و دارو: «هیچ وقت واردات واکسن به کشور انحصاری نبوده، به طوری که بخشی از واکسن‌های مورد استفاده توسط دو موسسه رازی و پاستور ساخته می‌شود و بخشی از واردات واکسن هم توسط برخی از شرکت‌های خصوصی انجام می‌گیرد، ولی در نهایت توسط وزارت بهداشت خریداری می‌شود. در رابطه با واکسن کرونا هم انتشار فراخوان اول با هدف استفاده از هیئت امنای ارزی انجام شد که این مجموعه چون دولتی است و توان محدودی دارد، به همین دلیل تصمیم گرفته شد از توان همه شرکت‌های خصوصی که در این کار تجربه دارند، استفاده شود»^۲.

چرایی تاخیر در تامین واکسن در کشور

به گفته آقای نمکی وزیر بهداشت آنچه از جانب طرف ایرانی باید انجام می‌شد، به رغم تمام مشکلات، در زمان خود انجام شده و برنامه‌ریزی‌ها دوراندیشانه و واقع‌بینانه بوده است. واکسن‌هایی که ایمنی و اثربخشی آنها مبتنی بر اطلاعات ارائه شده رسمی و اسناد فنی بود، به خوبی در ایران رصد، تایید و سفارش داده شده است و از حداکثر ظرفیت‌های موجود استفاده شده است. اما بحث‌های حاشیه‌ای ناشی از تحریم در برخی موارد مضاف بر علت شده است.

دلایل تاخیر در تامین واکسن کرونا در دنیا و ایران

کندی روند تولید بسیاری از واکسن‌ها و محدودیت ظرفیت تولید در جهان

ناتوانی اغلب شرکتهای تولید کننده واکسن دنیا در محقق کردن سفارشات و وعده قبلی خود

مشکلات ناشی از کمبود مواد اولیه و جانبی از قبیل رزین، ژل و مدیا

معضلات ناشی از عدم تناسب عرضه و تقاضا

احتکار واکسن از مسیر خرید بیش از نیاز و بیش از ظرفیت واکسیناسیون از سوی معدودی از کشورهای ثروتمند

ناسیونالیسم واکسن و اولویت دادن کشورهای تولیدکننده به هموطنان خود

چالش دسترسی عادلانه به واکسن در میان جوامع مختلف

اغراض سیاسی در توزیع واکسن در دنیا

احتمال بروز نوعی آپارتاید واکسن

ایران همچون بسیاری از کشورها تحت تاثیر این تاخیرها قرار گرفته

بحثهای حاشیه ای ناشی از تحریم برای ایران

^۱ سازوکار واکسیناسیون در ایران شفاف نیست، همشهری آنلاین، ۱۴۰۰/۱/۱۰

^۲ واردات واکسن کرونا توسط بخش خصوصی چرا مطرح شد و چه پیامدهایی دارد؟ خصوصی سازی سلامت، روزنامه جام جم، ۹۹/۱/۱۵

^۳ زمان بندی ایران برای واکسیناسیون عمومی، ایسنا؛ ۱۴۰۰/۱/۱۸

* سازوکار واردات واکسن کرونا از طریق بخش خصوصی

❖ دو راهبرد برای واردات واکسن کرونا از طریق بخش خصوصی وجود دارد:

➤ **بخش خصوصی در جاهایی که دولت به هر دلیلی امکان مذاکره نداشته است، موضوع را دنبال کند.** در این زمینه

حداقل در سال ۱۳۹۹ از پاییز تا پایان سال سه فراخوان عمومی صادر شده است. فعلا در هیچ جای دنیا خرید و فروش واکسن کرونا را عملا فارغ از دولت‌ها و سیاستگذاری کلان دولتی انجام نمی‌دهند و قاعدتا ایران هم از این شرایط مستثنی نیست و چه بخواهیم و چه نخواهیم تعاملات واکسن در دنیا رنگ و بوی سیاسی دارد و مذاکرات اصلی درباره آن در دولت‌ها و سطوح کلان صورت می‌گیرد. اما این راهبرد در نظر گرفته شد که اگر کوچکترین فرصتی از طریق ورود بخش خصوصی وجود دارد، این اقدام مورد توجه قرار گیرد. البته با لحاظ این مورد که مذاکره‌کننده‌های مختلف از یک کشور برای خرید یک واکسن با طرف خارجی واحد، نتایج مطلوبی نخواهد داشت^۱

➤ **بخش خصوصی بتواند با قیمت‌های ارز نیمایی واکسن خریداری و عرضه کند:** در این زمینه اگرچه تا امروز اتفاقی

نیفتاده اما ملاحظات جدی در خصوص رعایت عدالت در دسترسی به واکسن و مشکلات و پیامدهای حاشیه‌ای آن باید مد نظر قرار گیرد. بر همین اساس، تمرکز دولت و وزارت بهداشت استفاده حداکثری از ظرفیتهای واقعی است و قرار نیست ظرفیتی که دولت خود می‌تواند استفاده کند به نوعی تحت الشعاع مذاکره‌کننده موازی کاری قرار گیرد و روند تامین واکسن را با اخلاص مواجه کند. در این خصوص نیز دغدغه عدالت در دسترسی به واکسن باید محل تمرکز باشد.^۲

* واکسن‌های وارداتی دارای مجوز ورود و مصرف اضطراری در ایران

هم‌زمان با پیشرفت شرکت‌های داخلی در تولید واکسن کرونا، سازمان غذا و داروی کشور اقدام به واردات واکسن کووید-۱۹ از دیگر شرکت‌های خارجی کرده است. بعد از واردات واکسن اسپوتنیک وی روسیه در چند مرحله در کشور، جمعیت بسیار کمی علیه بیماری کووید-۱۹ واکسینه شدند و در حال حاضر صدور مجوز ورود و مصرف اضطراری مشروط (Conditional) چند واکسن وارداتی دیگر نیز در کشور صادر شده است:^۳

^۱ زمان‌بندی ایران برای واکسیناسیون عمومی، ایسنا؛ ۱۴۰۰/۱/۱۸

^۲ همان

^۳ اعلام واکسن‌های کووید-۱۹ دارای مجوز اضطراری در ایران، ایسنا، ۱۴۰۰/۱/۱۶

*شبهات و انتقادات در مورد واردات واکسن بخش خصوصی

به رغم توافق مسئولان بر ضرورت تامین واکسن از طریق بخش خصوصی تا زمان رسیدن واکسن داخلی، شبهات و انتقادهایی نیز به کم و کیف این کار وارد شده است از جمله:

معاونت ساسی
صداوتما

*پیامدها

امکان پذیری واردات واکسن از سوی بخش خصوصی

گرچه به نظر می‌رسد بخش خصوصی محدودیت‌های بخش دولتی را ندارند، چابک‌تر هستند و بعضاً تبادلات مالی سریع‌تری هم دارند^۱، پزشکان و تصمیم‌گیران حوزه درمان معتقدند که باید روند واردات واکسن خیلی سریع‌تر آغاز می‌شد. به نظر می‌آید بخش خصوصی هم در واردات واکسن به کشور با مشکل جدی روبه‌رو هستند و آن‌هم **از دست دادن زمان مذاکره برای خرید واکسن** است؛ چراکه بسیاری از کشورها حتی پیش از تولید واکسن، با شرکت‌های مهم قرارداد خرید واکسن امضا کردند و بخش خصوصی ایران، این‌روزها گزینه‌چندانی برای خرید ندارد.^۲ شرکت‌های معتبر تولید واکسن، پیش‌تر و در قراردادهایی واکسن تولیدی خود حتی تا چندماه آینده را پیش‌فروش کرده‌اند و عملاً در حال حاضر امکان چندانی برای واردات واکسن به ایران از سوی بخش خصوصی وجود ندارد.^۳

تجربه سایر کشورها

تنها چند کشور در دنیا هستند که به بخش خصوصی اجازه داده‌اند در مسئله واردات و توزیع واکسن کرونا مشارکت کنند. هند به برخی شرکت‌های خصوصی اجازه داده است واکسن را توزیع کنند و البته قیمت را خود دولت تعیین می‌کند. کلمبیا حدود ۲ هفته به بخش خصوصی اجازه واردات واکسن را داد اما اعلام کرد که واکسن باید به‌صورت رایگان به مردم تحویل داده شود. اندونزی هم به بخش خصوصی اجازه داده واکسن‌هایی را که دولت وارد کرده بخرد و به کارمندان خود بدهد. کنیا هم برای مدتی به بخش خصوصی مجوز داد تا واکسن بفروشد اما خیلی زود برای جلوگیری از رواج واکسن تقلبی، جلوی این کار را گرفت.

در پاکستان، دولت از برنامه واکسیناسیون به‌شدت عقب است و منتظر ۱۷ میلیون واکسنی است که سازوکار جهانی کووآکس قرار است به این کشور بدهد. اسلام‌آباد همچنین قرار است به‌زودی ۳ میلیون دوز از چین و ۱۵۰ هزار دوز از روسیه دریافت کند. اما هم کووآکس به‌شدت از برنامه تحویل واکسن عقب است و هم واکسن‌های چینی و روس به‌شدت دیرتر از زمان تعیین شده به مقصد می‌رسند. اینها باعث شده که دولت به بخش خصوصی اجازه دهد واکسن وارد کند.

شرکت‌ها و بیمارستان‌ها، با دریافت مجوز از دولت واکسن وارد می‌کنند و باید قوانین مشخصی را رعایت کنند. مهم‌ترین مسئله این است که واکسن‌ها نباید به‌صورت خرده‌فروشی و در بازار عمومی ارائه شود. علاوه بر آن فقط شرکت‌های خصوصی، کلینیک‌ها و بیمارستان‌ها، آن‌هم زیر نظر کارشناسان سازمان بهداشت پاکستان حق دارند واکسن وارد و به مردم تزریق کنند. محل تزریق هم باید توسط دولت تأیید شود.

در پاکستان، اما این شیوه فروش واکسن، باعث بروز انتقادهای تندی شده است. برای نمونه، دکتر تیپو سلطان، رئیس سابق انجمن پزشکان پاکستان درباره آن گفته است: «فروش واکسن غیراخلاقی است و اثرات بدی برای جامعه دارد. تنها مردم کمی که پول زیادی دارند می‌توانند آن را بخرند. بیشتر مردم، توانایی خرید آن را ندارند. قیمت این واکسن باید هزار یا ۱۲۰۰ روپیه (۶.۶ یا ۷.۶ دلار) باشد. این وظیفه دولت است که برای همه شهروندان واکسن تهیه کند. وقتی که کار به بخش خصوصی سپرده می‌شود، معلوم است که قیمت بالا می‌رود».

^۱ واردات واکسن کرونا توسط بخش خصوصی چرا مطرح شد و چه پیامدهایی دارد؟ خصوصی سازی سلامت، روزنامه جام جم، ۹۹/۱/۱۵

^۲ راه‌های پیش‌روی بخش خصوصی برای واردات واکسن، ساعت ۲۴، ۱۴۰۰/۱/۱۷

^۳ راه باقی‌مانده پیش‌روی بخش خصوصی چیست؟ اقتصاد بازار، ۹۹/۱/۱۷

فروش خصوصی واکسن، باعث شده تا نگرانی‌هایی درباره قیمت‌گذاری آن و همین‌طور در دسترس بودن آن مطرح شود و بار دیگر نابرابری عمیق اجتماعی در پاکستان به چشم بیاید. بیشتر واکسن‌ها در شهرهای بزرگ کراچی و اسلام‌آباد فروخته شده‌اند و شهرها و مناطق دوردست، در این مسئله هم محروم مانده‌اند. قیمت بالای واکسن هم بخش عمده‌ای از جامعه را از آن محروم کرده است.^۱

کلام آخر

با توجه به موارد فوق به نظر می‌رسد واردات واکسن بخش خصوصی با توجه به ضرورت نیاز کنونی در موج چهارم کرونا اهمیت بیشتری یافته است، اما به دلایل گوناگون چندان امکان‌پذیر نیست و وجود دیدگاه‌های متفاوت و گاه متعارض در میان مسئولان نیز ورود واکسن بخش خصوصی را با ابهاماتی چون راستی آزمایی، کنترل عرضه و عدالت در توزیع، جلوگیری از رانت و ... مواجه کرده است. مسئله‌ای که لازم است هرچه زودتر سازوکارهای آن از سوی مسئولان شفاف سازی و برای مردم درگیر بحران کرونا اعتماد سازی شود. با وجود این موارد، عزم راسخ متخصصان کشور در تامین واکسن داخلی به رغم همه موانع و مشکلات، ستودنی است.

پیوست – نظرات و دیدگاه‌ها

محورها	مستندات
لزوم استفاده از تمام ظرفیت‌ها برای واردات واکسن	علیرضا زالی، فرمانده عملیات مدیریت ستاد کرونا در کلانشهر تهران گفت: مهمترین راهبرد در شرایط فعلی و در آستانه شکل‌گیری خیز چهارم کرونا، باید استفاده از تمام ظرفیت‌های کشور برای واردات واکسن باشد. ^۲
لزوم شفاف سازی در زمینه واردات بخش خصوصی	عباس آقازاده، رئیس مجمع عمومی سازمان نظام پزشکی: واگذاری واردات واکسن به شرکت‌های خصوصی، احتمال ایجاد شبکه مافیای دارو، فروش واکسن خارج از مسیر اصلی، ناتوانی در توزیع عادلانه و از همه اینها مهم تر قیمت بالا و کیفیت پایین واکسن را ایجاد می‌کند و باید در این زمینه شفاف سازی شود. ^۳
ابهام در امکان پذیری واردات واکسن بخش خصوصی	عباس آقازاده، رئیس مجمع عمومی سازمان نظام پزشکی: شرکت‌های خصوصی با چه مکانیزمی می‌خواهند واکسن بخرند؟ آیا در کوواکس سیستمی پیش‌بینی شده که امکان فروش به واسطه و دلال وجود داشته باشد؟ ^۴
تحمیل هزینه بیشتر به دولت برای جلوگیری از رانت و مافیای واکسن بخش خصوصی	عباس آقازاده، رئیس مجمع عمومی سازمان نظام پزشکی: دلالت و واسطه‌ها در شرکت‌های خصوصی، همیشه به دنبال سود بیشتر هستند. رئیس دولت اعلام کرده که واکسن به طور رایگان توزیع می‌شود، با این وضعیت سازمان غذا و دارو و نظام درمان باید واکسن‌ها را به قیمت بیشتری از شرکت‌های خصوصی بخرند و رایگان تزیق کنند. چرا بخش دولتی به طور مستقیم اقدام نمی‌کند؟ آمریکا هم گفته که برای واکسن تحریمی اعمال نمی‌کند. واردات واکسن وظیفه دولت است. اگر قرار باشد نظام پزشکی وارد کند، باید این واردات برای کمک به دولت باشد. تا جلوی مافیا و رانت به قیمت جان مردم گرفته شود. متولی سلامت، دولت است. ^۵

^۱ خصوصی سازی واردات واکسن، کابوس جدید پاکستان، اقتصاد آنلاین، ۱۴۰۰/۱/۲۴

^۲ خبرگزاری کار ایران، ۱۴۰۰/۱/۱۵

^۳ روزنامه همشهری، ۱۴۰۰/۱/۱۴

^۴ همشهری آنلاین، ۱۴۰۰/۱/۱۰

^۵ همان

سید حیدر محمدی، مدیرکل دارو و مواد تحت کنترل سازمان غذا و دارو: سیاست وزارت بهداشت واکسیناسیون رایگان مردم علیه کرونا است. تمام واکسن‌های وارداتی توسط وزارت بهداشت خریداری و به صورت رایگان به مردم تریق خواهد شد. ¹	خرید و عرضه رایگان واکسن‌های وارداتی بخش خصوصی از سوی دولت
واردات واکسن تنها برای تأمین نیاز کشور طی دو سه ماه آینده و برای گروه‌های اولویت دار است و با تولید انبوه واکسن‌های داخلی، اصلی‌ترین منبع تأمین، واکسن‌های بومی خواهند بود. ²	موقتی بودن واردات واکسن توسط بخش خصوصی
سید حیدر محمدی، مدیرکل دارو و مواد تحت کنترل سازمان غذا و دارو: ایران از ۱۰ سال گذشته دارای مجوز تأیید واکسن از سازمان جهانی بهداشت است. تنها واکسن‌هایی مجوز واردات را اخذ خواهند کرد که توانسته باشند تأییدیه سازمان غذا و دارو را به عنوان سازمان نظارتی، کسب کرده باشند. ³	تاکید بر نظارت سازمان غذا و دارو بر واردات واکسن
دکتر کیانوش جهانپور سخنگوی سازمان غذا و دارو: دنیا در تأمین واکسن با تأخیر مواجه است و تقریباً اغلب شرکتهای تولید کننده نتوانستند سفارشات و وعده قبلی خود را محقق کنند و قاعدتاً ایران هم از این موضوع مستثنی نبود و تحت تأثیر این تاخیرها قرار گرفته است. همچنین موضوع دسترسی عادلانه به واکسن در میان جوامع مختلف، ناسیونالیسم واکسن، احتکار واکسن از مسیر خرید بیش از نیاز و بیش از ظرفیت واکسیناسیون توسط معدودی کشورهای ثروتمند و اغراض سیاسی در توزیع واکسن نیز به پیچیدگی این معضل افزوده است. ⁴	پیچیدگی‌های تأخیر در تأمین واکسن خارجی
سخنگوی سازمان غذا و دارو: بخشی از این تاخیرها به کندی روند تولید بسیاری از واکسن‌ها، محدودیت ظرفیت تولید و برخی به مشکلات ناشی از کمبود مواد اولیه و جانبی از قبیل رزین، ژل و مدیا و... و بخشی هم به موضوع ناسیونالیسم واکسن بازمی‌گردد. بر همین اساس برخی کشورها برخلاف وعده‌های قبلی، حتی واکسنهایی که به صورت قطعی خرید و پیش خرید شده بود را تحویل ندادند و آن را منوط به تأمین نیاز کشور خود کردند و به این ترتیب چنین مباحثی تأخیر نسبی در تحویل واکسن در بازار جهانی را رقم زده است. با روند فعلی، بیش از ۹۰ درصد جمعیت افزون بر ۶۷ کشور دنیا تا پایان سال میلادی جاری به واکسن دسترسی نخواهند داشت، این بی‌عدالتی در دسترسی در سایر کشورها نیز بالنسبه مشاهده می‌شود. ⁵	دلایل تأخیر در تأمین واکسن خارجی
سخنگوی سازمان غذا و دارو: متأسفانه برخی مشکلات حاشیه‌ای و ورود دادستانی در کشور هندوستان، برای واکسنها و خریداران آنها از جمله ایران مشکلاتی را ایجاد کرد. از این رو حتی از ۵۰۰ هزار دز واکسن مرحله اول که به صورت قطعی خریداری شده، فقط ۱۲۵ هزار دز تحویل شد که امیدواریم با پیگیری دستگاه دیپلماسی و وزارت خارجه، مشکلات تحویل واکسنها از هندوستان حداقل در مورد واکسنهایی که به صورت قطعی خریداری شده، رفع شود. ⁶	بدهدی هند در تحویل واکسن کوواکسین خریداری شده به ایران
حیدر محمدی، مدیرکل امور دارو و مواد تحت کنترل وزارت بهداشت: «هیچ وقت واردات واکسن ما انحصاری نبوده است. بخشی از واکسن‌های مورد استفاده ما توسط دو مؤسسه رازی و پاستور ساخته می‌شود و بخشی از واردات واکسن هم توسط برخی شرکتهای خصوصی انجام می‌گیرد ولی توسط وزارت بهداشت خریداری می‌شود. در رابطه با واکسن کرونا هم انتشار فراخوان اول در اول فروردین با هدف استفاده از منابع هیئت امنای ارزی انجام شد که این مجموعه دولتی بوده و توان محدودی دارد. به همین دلیل تصمیم گرفتیم از توان همه شرکتهای خصوصی که در این کار تجربه دارند، استفاده کنیم». ⁷	واردات واکسن در کشور هیچ‌گاه انحصاری نبوده
حیدر محمدی، مدیرکل امور دارو و مواد تحت کنترل وزارت بهداشت: «متأسفانه نشت واکسن به بازار غیررسمی همیشه بوده است. برخی از واکسن‌ها هم اصل نیستند. ممکن است شرکتی یا شخصی با چمدان این واکسن را وارد کنند یا اشخاصی سرنگ خالی را پر می‌کنند و به نام واکسن می‌فروشند؛ همان‌طور که در فروش داروی رم‌دیور این اتفاق رخ داد» ⁸	احتمال ورود واکسن به بازار سیاه

۱. مهر، ۱۴۰۰/۱/۵

۲. همان

۳. مهر، ۱۴۰۰/۱/۵

۴. زمان‌بندی ایران برای واکسیناسیون عمومی، ایسنا؛ ۱۴۰۰/۱/۱۸

۵. همان

۶. همان

۷. راه‌های پیش‌روی بخش خصوصی برای واردات واکسن، ساعت ۲۴، ۱۴۰۰/۱/۱۷

۸. همان

<p>آقای روحانی، رئیس‌جمهور، در جلسه ۱۱ فروردین هیئت دولت: هر بخش خصوصی با ارزش‌نمایی می‌تواند واکسن را وارد کند و در مراکزی که زیر نظر وزارت بهداشت است، توزیع کند... حتی تولیدکنندگان بزرگ و کارخانه‌های بزرگ نیز می‌توانند برای کارگران خود اقدام به خرید واکسن کنند.^۱</p>	<p>غیر تخصصی کردن یک امر تخصصی در حوزه سلامت مردم</p>
<p>شرکت‌های معتبر تولید واکسن، پیش‌تر و در قراردادهایی واکسن تولیدی خود حتی تا چندماه آینده را پیش‌فروش کرده‌اند و عملاً در حال حاضر امکان چندانی برای واردات واکسن به ایران از سوی بخش خصوصی وجود ندارد.^۲</p>	<p>از دست دادن زمان برای واردات بخش خصوصی</p>
<p>امروز در سطح جهانی کمبود شدید واکسن وجود دارد. برای ما که در طرح‌هایی که در حال حاضر به نتیجه رسیده‌اند، مشارکت نکرده‌ایم و از قبل واکسن رزرو نکرده‌ایم، قطعاً واردات گسترده واکسن دشوار خواهد بود و باید مقدمات گسترده‌ای برای این کار فراهم شود.^۳</p>	<p>کمبود شدید واکسن در سطح جهان و مشکلات دولت‌ها در این زمینه</p>
<p>تعدادی شرکت سرمایه‌گذاری در سراسر دنیا هستند که از همان ابتدا روی شرکت‌های سازنده واکسن و طرح‌هایشان سرمایه‌گذاری کرده‌اند و امروز در جواب این سرمایه‌گذاری، بخشی از سود خود را در قالب واکسن در اختیار گرفته‌اند. قطعاً تعداد واکسن‌هایی که آنها در اختیار دارند نیز محدود است اما به‌هرحال امکان پیگیری موضوع وجود دارد. واکسن آنها احتمالاً از قیمت واکسنی که شرکت‌های تولیدکننده اعلام کرده‌اند، بیشتر خواهد بود و از این‌رو احتمال آنکه شایعه و شائبه در مسیر آن به وجود آید، دور از ذهن نیست. بخش خصوصی آمادگی دارد اطلاعات مربوط به واکسن‌های موجود در این شرکت‌ها را به وزارت بهداشت و هیئت امنای ارزی تحویل دهد، ما در این مسیر بدون نفع اقتصادی تمام تلاش خود را به کار خواهیم بست و حتی ترجیح می‌دهیم اطلاعات به هیئت امنای ارزی تحویل شود، آنها اطلاعات را بررسی و صحت‌سنجی کنند و کار واردات از سوی خودشان انجام شود و در غیر این صورت نیز تمام مراحل کار از سوی مقامات دولتی رصد شود.^۴</p>	<p>گزینه باقی مانده بخش خصوصی</p>
<p>ایرج حریرچی معاون کل وزارت بهداشت: فعلاً مجوزی برای واردات واکسن از سوی بخش خصوصی صادر نشده و این واکسن هم خیلی قابل آوردن نیست. باید توجه کرد که هند بالاترین تولیدکننده واکسن دنیاست و بالاترین تولیدکننده واکسن آسترازنکا و اکثر واکسن‌های کرونا است، اما تاکنون توانسته تنها ۴.۵ درصد مردمش را واکسینه کند. روسیه که سه واکسن تولید کرده نیز ۴.۵ درصد از جمعیتش را واکسینه کرده است. چین زیر ۴.۵ درصد از جمعیتش را واکسینه کرده است. در کل دنیا واکسیناسیون کرونا کند پیش می‌رود. تا امروز در دنیای هفت میلیارد و ۷۹۰ میلیونی، ۶۳۷ میلیون واکسن توزیع شده است. یعنی حدود هشت درصد که از این هشت درصد، ۸۰ درصدش در ۱۰ کشور بوده است. تعداد کشورهایی که توانستند واکسیناسیون دو دوز را برای بیش از ۱۰ درصد از جمعیتشان انجام دهند، به ۱۰ کشور نمی‌رسد. واکسن در دنیا کم است. واکسن اصلی هم که در دنیا توزیع می‌شود، فایزر و مدرنا است که آمریکا بالای سر آن ایستاده و موضوع اصلاح اقتصادی و انسانی نیست، بلکه موضوع سیاسی است. بی‌عدالتی محض وجود دارد. کانادا به ازای یک نفر ۹ واکسن خریده است اما واکسیناسیونش زیر ۱۰ درصد است.^۵</p>	<p>تامین واکسیناسیون کافی مشکل اغلب کشورها، حتی تولیدکننده‌ها</p>
<p>ناصر ریاحی، عضو هیئت ریسه اتاق بازرگانی تهران با بیان اینکه از ابتدای شیوع کرونا، بسیاری از شرکت‌های بین‌المللی ترجیح دادند که با دولت‌ها کار کنند، با توجه به گستردگی شیوع این ویروس و هزینه کلانی که تحقیق بر روی واکسن و سپس تولید و توزیع آن نیاز داشت، دولت‌ها محوریت کار را در اختیار گرفتند و در ایران نیز وزارت بهداشت و سازمان غذا و دارو نقش اصلی را داشتند و در حوزه واردات نیز هیئت امنای ارزی وزارت بهداشت پیگیری‌ها را انجام داد.^۶</p>	<p>در تمام دنیا محوریت کار با دولت‌ها بوده است</p>
<p>امروز در سطح جهانی کمبود شدید واکسن وجود دارد، برای ما که در حال حاضر به نتیجه رسیده‌اند مشارکت نکرده‌ایم و از قبل واکسن رزرو نکرده‌ایم قطعاً واردات گسترده واکسن دشوار خواهد بود و باید مقدمات گسترده‌ای برای این کار فراهم شود.^۷</p>	<p>کمبود شدید واکسن در جهان</p>

۱ همان

۲. راه باقی‌مانده پیش‌روی بخش خصوصی چیست؟ اقتصاد بازار، ۹۹/۱/۱۷

۳. همان

۴. اقتصاد بازار، ۹۹/۱/۱۷

۵. مرگ‌های ۳ رقمی کرونا تا اطلاع ثانوی / آخرین وضعیت واکسن‌های کرونای تولید داخل، موج، ۱۴۰۰/۱/۱۵

۶. راهی جدید برای واردات واکسن به ایران، ایسنا، ۱۴۰۰/۱/۱۵

۷ همان

<p>رییس اتحادیه واردکنندگان دارو با اشاره به مصوبه اخیر دولت برای صدور مجوز واردات واکسن کرونا به بخش خصوصی: ما در ابتدا این تصور را داشتیم که دولت اعلام کرده که بخش خصوصی از طریق ارز نیمایی یا ارزی که خودشان دارند واکسن وارد کنند و این واکسن با همان قیمت در برخی مراکز توزیع شوند اما در نهایت وزارت بهداشت اعلام کرد که هر واکسنی به کشور وارد شود را از بخش خصوصی می‌خرد و به شکل مجانی آن را تزریق می‌کند که به این ترتیب فرضیه اول کنار رفت¹. اگر بنا باشد ارزی برای واکسن تخصیص داده شود یا تعداد زیادی واکسن از این طریق به کشور برسد، قطعاً بخش خصوصی این میزان ارز کافی را در اختیار نخواهد داشت و با توجه به محدودیت‌هایی که بانکها دارند، دولت باید راه حلی ارائه دهد تا اگر اساساً ظرفیتی باز شد، در حوزه اجرا مشکلات کمتر شوند.</p>	<p>لزوم ابهام زدایی از مجوز واردات به بخش خصوصی</p>
<p>ریاحی عضو اتاق بازرگانی تهران با توجه به محدودیت تعداد واکسن‌های تولیدی در جهان و مشکلاتی که دولت‌ها در این زمینه دارند، یک گزینه باقی مانده تعدادی شرکت سرمایه‌گذاری در سراسر دنیا هستند که از همان ابتدا روی شرکت‌های سازنده واکسن و طرح‌هایشان سرمایه‌گذاری کرده‌اند و امروز در جواب این سرمایه‌گذاری، بخشی از سود خود را در قالب واکسن در اختیار گرفته‌اند. قطعاً تعداد واکسن‌هایی که آنها در اختیار دارند نیز محدود است اما به هر حال امکان پیگیری موضوع وجود دارد. واکسن آنها احتمالاً از قیمت واکسنی که شرکت‌های تولیدکننده اعلام کرده‌اند بیشتر خواهد بود و از این رو احتمال آنکه شایعه و شائبه در مسیر آن به وجود آید دور از ذهن نیست².</p>	<p>راه باقی مانده: خرید از شرکتهای سرمایه‌گذار واسط خارجی به قیمتی بالاتر از تولیدکننده‌ها</p>
<p>فریال مستوفی، عضو هیأت نمایندگان اتاق تهران و ایران: زمانی اجازه دادند بخش خصوصی به این حوزه وارد شود که واکسنی وجود ندارد و تولیدکننده‌های واکسن کرونا در دنیا سفارش‌هایی که گرفتند، نتوانستند تحویل دهند. به طور مثل کانادا چند برابر نیاز خود واکسن کرونا سفارش داده است در حالی که هنوز نیاز خود را هم نتوانسته تحویل بگیرد³.</p>	<p>کمبود عرضه در دنیا، مشکل کنونی بخش خصوصی</p>
<p>مستوفی: شرکت‌های خصوصی برای اینکه واکسن وارد کنند باید ثبت سفارش، تخصیص ارز و ... را انجام دهند. باید تمهیداتی از سوی بانک مرکزی و وزارت صمت صورت گیرد که واردات واکسن را آسان‌تر کند⁴.</p>	<p>موانع اداری و ارزی بخش خصوصی</p>
<p>مستوفی: دولت بخشی از واکسن‌های وارداتی بخش خصوصی را برای اقشار کم درآمد بخرد و بخش دیگر را هم شرکت‌های خصوصی به اقشاری که توان خرید واکسن را دارند، بفروشد⁵.</p>	<p>دوگانه واکسن دولتی و خصوصی</p>
<p>دلالت‌های ناصر خسرو فعال شده‌اند. این بار موضوع بر سر فروش واکسن کرونا است. هر دوز واکسن کرونا حدود ۶۰ میلیون تومان. از پارتی‌بازی و رشوه نیز سخن می‌رود. می‌گویند مرکز توزیع این واکسن‌ها بیمارستان‌های دولتی است⁶.</p>	<p>بازار سیاه عرضه واکسن کرونا</p>
<p>علیرضا رئیسی، سخنگوی ستاد مقابله با کرونا از تحویل ۴۰۰ هزار دوز واکسن چینی سینوفارم خبر داده است. این در حالی است که اظهارات متناقض مسئولان چین از اعتماد عمومی نسبت به میزان تأثیر این واکسن در مقابله با کرونا کاسته است.</p>	<p>واردات واکسن چینی کرونا به‌رغم تردیدها</p>

¹ راهی جدید برای واردات واکسن به ایران، ایسنا، ۱۴۰۰/۱/۱۵

² همان

³ آخرین خبر از واکسن کرونا بخش خصوصی / کمبود واکسن کرونا در بازار جهان، تجارت نیوز، ۱۴۰۰/۱/۲۴

⁴ همان

⁵ همان

⁶ واکسن کرونا در ایران سر از بازار سیاه در آورد: دوزی ۶۰ میلیون تومان، دوپچه وله، ۱۴۰۰/۱/۲۳

<p>پیش‌بینی می‌شود با وجود تاکید رئیس جمهور بر واردات واکسن با ارز نیمایی و توزیع آن براساس این نرخ، قیمت هر دوز واکسن وارداتی به بیش از یک میلیون تومان برسد؛ قیمتی که طبیعتاً برای برخی به راحتی قابل پرداخت است و برای اقشار ضعیف جامعه از جمله کارگران، بیکاران، کارمندان با حقوق پایین، بازنشستگان و بسیاری افراد دیگر به هیچ وجه قابل خرید نیست. در نهایت نیز شاهد خواهیم بود بخش زیادی از مردم از دسترسی به واکسن این بیماری محروم خواهند بود¹.</p>	<p>محرومیت بخش زیادی از مردم از واکسن خصوصی</p>
<p>رئیس جمهور در نخستین جلسه ستاد ملی مقابله با کرونا با اشاره به ضرورت تامین هرچه سریعتر واکسن کرونا گفت: «امروز هم مصوب کردیم که بخش خصوصی اگر خواست واکسن بیاورد با قیمت ارز نیمایی در چهارچوب و با نظارت وزارت بهداشت و درمان که هم نوع واکسن و هم خصوصیات را مشخص می‌کند، به مردم عرضه کند که امیدوارم این کار انجام گیرد». این تصمیم در حالی است که وزیر بهداشت قبلاً تاکید کرده بود که واکسن کرونا تحت نظارت این وزارتخانه وارد و توزیع خواهد شد و تزریق آن رایگان است.²</p>	<p>اختلاف نظر و ناهماهنگی بین مسئولان</p>
<p>این کار نتیجه‌ای جز نابرابری و بی‌عدالتی در جامعه ندارد. به عبارت دیگر این بار جان انسان‌ها به عنوان کالایی گران‌قیمت توسط دلالان و سوءاستفاده‌کنندگان مورد حمله واقع خواهد شد³</p>	<p>تشدید نابرابری و بی‌عدالتی</p>

¹ عواقب واگذاری تامین و توزیع واکسن کرونا به بخش خصوصی چیست؟ راهبرد معاصر، ۱۴۰۰/۱/۱۵

² همان

³ همان